

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ І МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО
ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті розглянуті особливості компетентнісного підходу до вивчення іноземної мови в системі професійно-орієнтованої підготовки майбутніх випускників нелінгвістичні вузу. Визначено значення, розглянуті структурно-змістовні компоненти, сутність та рівні сформованості іноземної професійної комунікативної компетентності як складової компетентнісної моделі підготовки майбутніх випускників немовного вузу в багаторівневому освітньому просторі університету. Аналізуються тенденції подальшого вивчення мови для спеціальних цілей в вузі в епоху інтенсивного розвитку нових інформаційних технологій, мультимедійних засобів і освітніх Інтернет-порталів.

Інноваційні зміни в розвитку сучасного суспільства справляють істотний вплив на систему освіти, актуалізуючи необхідність модернізації та конструювання нової освітнього середовища вузу, лінгвістичну освіту студентів в якій було б орієнтоване на розвиток і вдосконалення рівня сформованості іноземної компетентності з урахуванням міжнародних освітніх стандартів і відповідно до ціннісних пріоритетів особистості. У зв'язку з цим іноземна професійна комунікативна компетентність студентів виступає як гуманітарний феномен в особистісному і професійному самовизначенні майбутніх фахівців.

Входження індивіда в світ іноземної культури відбувається в умовах позитивних змін у ставленні особистості до соціально значущих цінностей: безперервної освіти, професійної діяльності, іноземної мови, професійно-орієнтованого іноземного міжкультурного спілкування. Це пов'язане з інтеграцією України в світовий освітній простір і, як наслідок, з тенденціями до модернізації та глобалізації національної системи освіти.

Ключові слова: компетентнісний підхід, іноземне міжкультурне спілкування, професійно-орієнтоване спілкування, професійна комунікативна компетентність, інформаційні технології.

The article considers the features of the competence approach to the study of a foreign language in the system of professionally-oriented training of future graduates of non-linguistic universities. The meanings, structural and content components, essence and levels of formation of foreign language professional communicative competence as a component of competence model of preparation of future graduates of non-language university in multilevel educational space of university are considered. The tendencies of further study of the language for special purposes in the university in the epoch of intensive development of new information technologies, multimedia means and educational Internet portals are analyzed.

Innovative changes in the development of modern society have a significant impact on the education system, highlighting the need to modernize and design a new educational environment of the university, linguistic education of students which would focus on the development and improvement of foreign language competence, taking into account international educational standards.. In this regard, foreign language

professional communicative competence of students acts as a humanitarian phenomenon in the personal and professional self-determination of future professionals.

The entry of an individual into the world of foreign language culture occurs in conditions of positive changes in the attitude of the individual to socially significant values: continuing education, professional activity, foreign language, professionally-oriented foreign language intercultural communication. This is due to the integration of Ukraine into the world of educational space and, as a consequence, the tendencies to modernize and globalize the national education system.

Key words: *competence approach, foreign language intercultural communication, professional-oriented communication, professional communicative competence, information technologies.*

В статье рассмотрены особенности компетентностного подхода к изучению иностранного языка в системе профессионально-ориентированной подготовки будущих выпускников лингвистического вуза. Определены значения, рассмотрены структурно-содержательные компоненты, сущность и уровни сформированности иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности как составляющей компетентностной модели подготовки будущих выпускников неязыкового вуза в многоуровневом образовательном пространстве университета. Анализируются тенденции дальнейшего изучения языка для специальных целей в вузе в эпоху интенсивного развития новых информационных технологий, мультимедийных средств и образовательных Интернет-порталов.

Инновационные изменения в развитии современного общества оказывают существенное влияние на систему образования, актуализируя необходимость модернизации и конструирование новой образовательной среды вуза, лингвистическое образование студентов в которой было бы ориентировано на развитие и совершенствование уровня сформированности иноязычной компетентности с учетом международных образовательных стандартов и в соответствии с ценностными приоритетами личности. В связи с этим иноязычная профессиональная коммуникативная компетентность студентов выступает как гуманитарный феномен в личностном и профессиональном самоопределении будущих специалистов.

Вхождение индивида в мир иноязычной культуры происходит в условиях положительных изменений в отношении личности к социально- значимых ценностей: непрерывного образования, профессиональной деятельности, иностранного языка, профессионально-ориентированного иноязычного межкультурного общения. Это связано с интеграцией Украины в мировое образовательное пространство и, как следствие, с тенденциями к модернизации и глобализации национальной системы образования.

Ключевые слова: *компетентностный подход, иноязычное межкультурное общение, профессионально-ориентированное общение, профессиональная коммуникативная компетентность, информационные технологии.*

Навчання ESP відповідає психологічним особливостям студентського віку, коли змінюється мотивація навчальної діяльності та провідним стає мотив професійно-орієнтованої спрямованості: студент висловлює бажання читати іноземну літературу за фахом, брати активну участь в студентських науково-технічних конференціях. Підбір тестового матеріалу науково-технічної тематики

заснований на таких підходах, які визначаються методикою викладання ESP в залежності від рівня сформованості мовної та професійної компетенцій студентів: перший підхід передбачає загальний напрямок (Common - Core Approach), другий базується на вузькій спеціалізації (Subject Specific Approach).

Студенти, володіючи досить високою професійною мотивацією, звертаються до іншомовного тексту не тільки в процесі підготовки до занять з іноземної мови, а й при використанні іншомовного матеріалу із журналів, патентів, монографій, текстів в мережі Інтернет, в процесі роботи над курсовими проектами і дисертацією. В даному випадку професійно-предметні завдання вирішуються в умовах тісного зв'язку з навчальною діяльністю іноземною мовою і спеціальними предметами.

З урахуванням міжпредметних зв'язків робота зі спеціальними професійними текстами є перспективною формою іншомовної професійно-орієнтованої підготовки студентів так як моделює предметний і соціальний зміст майбутньої професійної діяльності майбутнього фахівця.

На 3 і 4 курсах бакалаврату, в магістратурі необхідний рівень іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів розвивається на заняттях зі спеціальних дисциплін, тому слід знаходити такі форми роботи, які були б адекватними професійно значимим дій і на заняттях з іноземної мови.

Важливим є систематизація текстового матеріалу викладачем у напрямку спеціальності групи і складання плану роботи за відповідною тематикою. Підбір матеріалу для написання рефератів, доповідей, проведення творчих обговорень «круглого столу», диспутів, банку творчих завдань здійснюється з використанням різних інформаційних джерел за відповідними спеціальностями з урахуванням міжпредметних зв'язків.

Для самостійної роботи студентам можуть бути запропоновані завдання наступного типу: написати твір, висловити свою думку з обговорюваної проблеми, підготувати виступ, доповідь, презентацію.

Підвищенню рівня мотивації студентів сприяють завдання, які активізують обговорення проблеми в аудиторії, що дозволяють виразити студенту свою думку щодо проблеми з опорою на фонові знання і характеризують загальну компетентність студента (емпіричні та академічні знання), екзистенційну компетентність (особистісні характеристики і погляди) і рівень сформованості комунікативної компетентності (мовної, мовленнєвої, соціокультурної).

Процес формування і розвитку іншомовної комунікативної професійної компетентності в освітньому просторі немовного вузу включає в себе наступні компоненти: цільовий, мотиваційний, змістовний і оцінювальний - результативний.

Цільовий компонент визначає вибір способів дій для досягнення поставленої мети, виступає в якості засобу управління і зіставлення результатів дій з прогнозованим підсумком. Мотиваційний компонент впливає на мотивацію освітньої діяльності студента. Розвиток рівня іншомовної професійної комунікативної (ПК) компетентності - це, в першу чергу, внутрішньоособистісний процес, який обумовлює зміни свідомості студента, його мотивів, позиції в процесі формування рівня компетенцій та набуття практичного досвіду. Цілі, висунуті з урахуванням мотиваційного компонента студента, визначають зміст навчання. Таким чином, ефективність процесу навчання залежить від взаємозв'язку цілей навчання і змісту.

Особистісно - діяльнісний компонент сприяє здійсненню спільної діяльності в колективі, спілкування, розвитку емоційно - психологічних і ділових відносин, реалізації творчих можливостей.

Оцінювально - результативний компонент визначає ефективність відповідних критеріїв і параметрів оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної професійної компетентності.

Професійно-орієнтоване спілкування повинно враховувати потреби студентів у вивченні іноземної мови, що відображають особливості майбутньої професії. У зв'язку з цим, іноземна мова виступає як засіб підвищення професійної компетентності, спрямованої на розвиток рівня професійно-орієнтованого спілкування на основі міждисциплінарного підходу до вивчення профільних дисциплін за напрямком спеціальностей студентів з метою формування додаткових професійно-орієнтованих компетенцій і значущих якостей спілкування.

У зв'язку з цим необхідне впровадження ефективних засобів і методів віртуального навчання, за допомогою повноцінного використання електронних ресурсів (E-learning, student's portfolio), міжнародних віртуальних освітніх порталів, нових методів організації роботи студентів (peer reviewing (студенти самі здійснюють перевірку завдань і оцінюють одногрупників), teamworking (робота в команді, використання проєктних методів), teacher's feedback (зворотний зв'язок, своєчасна відповідь викладача студенту, аналіз роботи студента і допомога викладача, зауваження, коригування)) на основі використання мультимедійних освітніх ресурсів в режимі E-learning, blended learning (змішане навчання, що припускає використання традиційних і мультимедійних засобів навчання), flipped class («перевернутий клас, даний метод особливо затребуваний для навчання погано відвідують заняття студентів магістратури, коли основний акцент має позааудиторна робота студентів) з метою створення ефективних умов для здійснення професійно-орієнтованого спілкування і мотивації студентів до вивчення іноземної мови.

Для реалізації інноваційних робочих програм з дисципліни «Іноземна мова для спеціальних (професійних) цілей» на основі використання навчальних дистанційних технологій необхідно:

- модернізувати інформаційно-технологічне забезпечення процесу навчання дисципліни «Іноземна мова для спеціальних (професійних) цілей» у напрямку спеціальностей студентів;

- створити електронні навчально-методичні посібники з дисципліни «Іноземна мова для спеціальних (професійних) цілей» у напрямку спеціальностей студентів;

- виявити педагогічні умови з метою ефективної реалізації компетентнісного підходу до навчання дисципліни «Іноземна мова для спеціальних (професійних) цілей» з урахуванням інноваційних змін освітнього простору вузу;

- поглибити розгляд особливостей особистості студента в процесі взаємодії з інформаційним освітнім простором з урахуванням міждисциплінарних зв'язків дисципліни з метою формування іншомовної професійної комунікативної компетентності;

- розширити спектр вивчення особливостей теоретичних і практичних аспектів викладання дисципліни «Іноземна мова для спеціальних (професійних) цілей» і компетентнісного підходу до навчання даної дисципліни у вітчизняному

освітньому просторі з метою пошуку найбільш ефективних шляхів мовної підготовки студентів нелінгвістичного вузу.

Проблема розвитку і вдосконалення навичок професійно-орієнтованого спілкування англійською мовою за напрямом профільної підготовки студентів вузу на освітньому рівні магістратури є особливо актуальною в епоху глобального розвитку інформаційного суспільства, академічної та професійної мобільності, входження вузів в єдиний міжнародний освітній простір. Дана проблема в українських немовних вузах все ще знаходиться на стадії розвитку і модернізації. Тому потрібен подальший пошук шляхів ефективною та якісною підготовки конкурентоспроможних магістрів, здатних здійснювати повноцінне професійно-орієнтоване спілкування на міжнародному рівні в полікультурному світовому співтоваристві.

Застосування аудіовізуальних засобів навчання [1; 2; 3], використання освітніх порталів мережі Інтернет (вузу і міжнародних), які здійснюють академічну діяльність має бути направлено на моделювання індивідуальних траєкторій навчання студентів в залежності від рівня сформованості мовних і мовленнєвих компетенцій з метою:

- здійснювати професійно-орієнтоване спілкування іноземною мовою на аудіовізуальному рівні;
- мати своєчасний зворотній зв'язок між викладачем і учасниками груп;
- реалізовувати процес оцінювання за допомогою електронних журналів;
- створювати групи за професійними інтересами і за рівнем лінгвістичної підготовки;
- брати участь в обговоренні презентацій, проєктів, професійних проблем у напрямку спеціальностей магістрів;
- працювати в міжнародній команді, здійснювати комунікацію на зарубіжному рівні в сфері професійної та наукової діяльності за напрямком спеціальності;
- завантажувати завдання, програмні документи, тексти, есе, тести, зразки в різних форматах, включаючи презентації, встановлювати терміни їх виконання, створювати портфоліо магістрів;
- посилювати міждисциплінарні зв'язки в навчанні;
- мати доступ до міжнародних журналів, електронних бібліотек;
- використовувати диференційований підхід до навчання і оцінювання;
- сприяти виконанню не тільки освітніх, а й реалізації виховних цілей;
- вести спостереження за діяльністю магістрів, аналізувати труднощі, проводити моніторинг результатів в сфері вивчення мови для спеціальних цілей і особистісних досягнень;
- розвивати особистісні якості для спілкування в полікультурному середовищі.

Отже, особистісно-орієнтований підхід до навчання професійно-орієнтованого спілкування на основі використання електронних освітніх технологій створює значиму мотивацію для вивчення дисципліни «Іноземна мова для спеціальних (професійних) цілей», дозволяє автономно створити освітні траєкторії, мати власний графік роботи, що створює умови для індивідуального і особистісного розвитку, дає можливість удосконалюватися, реалізувати професійні проєкти іноземною мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hutmacher Walo. Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, Council for Cultural Cooperation (CDCC) a Second B. Education for Europe. Strasburg, 1997. P. 11.
2. Johns, A. M. (2012) The History of English for Specific Purposes Research, in The Handbook of English for Specific Purposes (eds B. Paltridge and S. Starfield), John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK. doi: 10.1002/9781118339855.ch.
3. Pisarenko, V. (2017). Teaching a Foreign Language Using Videos. Social Sciences, 6(4), 125. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/socsci6040125>.
4. Savignon S.J. Interpreting communicative language teaching. Context and concerns in teacher education. Yale University Press. New Haven & London, 2002. 243 p.

УДК 378.014

Фоміна Л. В., Каліна К. Є., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПРОВІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано наукові підходи до визначення іміджу викладача сучасного ЗВО; наголошено на актуальності та доцільності формування позитивного професійного іміджу педагога як провідного чинника високо іміджу ЗВО; досліджено складові іміджу викладача; виокремлено необхідність слідування нормам академічної доброчесності для формування позитивного професійного іміджу викладача не тільки в межах ЗВО, а й міжнародної академічної спільноти; визначено напрями діяльності викладача ЗВО з урахуванням дотримання в професійній діяльності принципів і норм академічної доброчесності.

Ключові слова: викладач, професійний імідж, вищий навчальний заклад, академічна доброчесність.

The article analyzes the scientific approaches to determining the image of a teacher of modern higher education institution; emphasis is placed on the relevance and expediency of forming a positive professional image of the teacher as a leading factor in the high image of higher education institution; the components of the teacher's image are studied; the need to follow the norms of academic integrity for the formation of a positive professional image of the teacher not only within higher education institution, but also the international academic community; the directions of activity of the teacher of higher education institution are taken into account taking into account observance in professional activity of principles and norms of academic integrity.

Key words: teacher; professional image, higher education institution, academic integrity.

Постановка проблеми. В умовах високої конкуренції на ринку праці для закладів вищої освіти особливо гостро постало питання щодо кількості здобувачів вищої освіти, державного фінансування, визнання українських дипломів у європейському та світовому просторі. Зрозуміло, що висока якість вищої освіти неможлива без дотримання норм і принципів академічної доброчесності університетською спільнотою. Питання академічної доброчесності посідають важливе місце в колі питань, якими опікуються заклади вищої освіти щодо якості надання освітніх послуг, престижності та забезпечення високого наукового рівня професорсько-викладацької спільноти. Відомо, що одним з ключових аспектів формування високого рівня й позитивного іміджу ЗВО на ринку освітніх послуг є